

I. N. N. S. S. T.

DISCURSUS ETHICUS

De

GRATITUDINE,

Qvem,

Ex Suffragio Ampliss. FACULT. PHILOS.

In Regia Academiâ Aboënsi,

SUB PRÆSIDIO,

Excellentissimi & Præclarissimi Viri,

DN. M. SIMONIS PAULINI,

Lingv. Hebrææ & Græc. Profess. Ord.
celeberrimi, atq; h.a. Decani spectabilis,

*Præceptoris & Promotoris perpetim
suspiciendi,*

*Pro Gradu & privilegiis Magisterii Philo-
sophici legitime consequendis,*

Candidæ eruditorum censuræ modestè sistit

ANDREAS INDRENIUS,
Biörneb. Finl.

Add. 30. Maji, Anni M. DC. XXX. IIX.

Horis & loco solitis.

* * * * * * * * * * * * * * * * * * *
Impr. apud JOHANNEM WALLIUM, A.T.

1688.

Reverendissimo in CHRISTO Patre
ac Domino,

DN. JOHANNI GEZELIO,
S.S. Theol. Doctori celeberrimo; incli-
tae Diœcesis Aboënsis Episcopo pudum meri-
tissimo, & Regiae quæ Aboæ est Academie,
ProCancellario Amplissimo, ut & Consistorii
ibidem Ecclesiastici Praesidi gravissimo;

Nec Non

VIRIS

Max. Reverendus, Excell. Ampliss. & Pra-Clariss.
Consistorij Ecclesiastici ADSESSORIBUS
dignissimis;

Sicut etiam

Admodum Reverendo & Pra-Clariss.

DN. M. GABRIELI FORTELIO, Bkto-
neb. & Ulfhyens. Eccles. Pastorii fidelissimo,
ceu quoq; circumiacentium in Territorio in-
ferioris Satagundiae Eccles. Præposito Meri-
tissimo,

DN. M. DAVIDI PETREJO Schola-
Trivialis Bkorneb. Rectori ut accuratissimo
ita Meritissimo.

Patrono Magno, Promotoribus, Praecepto-
ribus & Benefactorib. omni reveren-
tie cultu aeternum suscipiendis, de-
venerandis.

Hunc discursum humilime offers
AUCTOR & RESPONDENS.

*Xir cleriq[ue] magistri ordinis sacerdotum ac
p[ro]p[ri]etary antiq[ue]tate q[ui] est p[re]dicta o-*
um animi equiori trutinâ, Me- Maleny
*cenas Summe, Patroni Præce-
proresq[ue] humilimâ mente Devene-
randi, Vestrâ in me Paternâ merita,
accep[er]atq[ue] à Vobis Beneficia appendere satan-
go, video, liberale eorum pondus, mentis mea
lancem, ne illi quidem capiendu[m], ne dum pon-
derandis sufficere. Ab inde quippe, quo socie-
tati hujus Academia celeberrima, noven[n]o;
jam præter propter elapso, insererer, T.m Rev.m
Pater Vestrâmq[ue]; Mecœnates ac Evergetæ stan-
tim, plus quam Paternam in me sensi & amo-
rem & curam & tutelam. Quæ, cum perplu-
rimis aliis, ita magna & varia sint, ut, nec e-
numerare, adhuc minus, dignus prædicare va-
leam præconiu[m], silentij velo, ut involvam satius
est, quam paucis quid frigide loquar. Hic ve-
ro, inter tot Benignitatum cumulos oris sum de-
sidere, nosq[ue]rioris & depravata (malorum quoq[ue]
censurâ) indolis effet. Hoc autem judicii, ut de
me, quali quali tandem cunq[ue] T.o R.m Pater
Vestrorumq[ue]; Ampliss. Viri Fautoresq[ue]; Clientes
& cultore infimo feratur, millies, ne essem, quæ
hanc ingratitudinis fadissimam notam, mibi
africari, mallem. Cum itaq[ue] facultatem, tot
sanctag[ue] in me præfita beneficia aliam, repen-
dendi, mibi denegaram scio, saltet, quod posu-*

sum, animum referto gratum. Quem idcirco,
ut declarem, tevidensem hunc chartis illius
laborē, ad T. os R. me Pater Vestrorūq; Promoto-
tores pedes cernuis, ad instar ejus, qui aquam
alicui attulit muneri, depono. Accipite ergo
clementi vultu S manu, crudam hancce arque
immaturam meam opellam, Seā, quā olim Ar-
taxerxes, benignitate accipice, cui nibil adeo
vile uspiam oblatum, quod non benignus ala-
cerg; acceperit; suscipite inquam, non tam ob-
latum, quam offerentis animum. Atq; cum
ipſi Musarum ſicis Magni Patroni & cultores,
etiam ceteros quies ambiunt ſovere ſveti, mi-
nim dubito & ego, earum ſectator minimus,
quoniam priſino Veftro favore benigno, debine-
ceu haētenui, mea quoq; A Vobis promovean-
tur ſtudia. Deum T. O. M. interea ac jugis
ſupplex veneror ac obteſtor, velit Vos felicitate
& gloriā florentes Ecclesia & Reipublice com-
modo magno, quam diuiffimè ſuperftites, fo-
fites ac incolumes ſuſtentare, conſervare, quod
voget vocebieg;

Reverendissimi Patris Episcopi
ac
Amplissimarum Veftrarum Digni-
tatum Nominumq;

Observantissimus cultor
ANDREAS INDRENUS.

I. N. f.

§. I.

Rei alicujus solidiorem ut quis ob-
tineat notitiam, in duo cumpri-
mis attendat necesse est. Videlicet,
An res seu ens illud, in cuius inte-
riora adyta aliquis cupit penetrare, in rerum na-
tura existat? quo obtento, quid omnino sit, ad-
vertendum. De existentia autem entis hujus
quæ *Gratitudo* audit, de qua impræsentiarum
brevi & simplici ^{ingenio} *vena* discursum instituere pro-
positum est, scrupulosas dubitationum strophas
alere attinet eò minus, cum ejus subiectum de-
nominationis & totale *Homo*, universi com-
pendium, neminem, nisi non-hominem lateat,
cui, inhesionis illius subiectum remotum & me-
diatum anima insidet, proximum vero ejusdem
est *yoluntas*, de quo, velut habitus quidam ani-
mi virtuosus πάροντας prædicatur. p. 75 itaq.
p. q. potentiæ. *videtur*.

§. II.

Sic levibrachio indigitatâ rei hujus exis-
tia, incumbit, ut in essentiam ejus pro-
piorem indagandam prolabar, quam, recta
& absq; moræ ambagibus dandam duco, si-
quidem Homonymia Definiti prius semper ju-
re tollenda hic exigua, infraq; si quæ erit, ex-

A a

ponen-

ponenda, non obstat; illam vero, ut rerum quam
cumvis aliarum largam suppeditabit Definitio,
est virtutis hujus indole dimanans talis: *Gra-*
titudo est virtus moralis, quā beneficium ac-
ceptum agnoscimus gratosqz benefactoribus nos
declaramus.

§. III.

Logicorum ne videamur sp̄revisse placita, de-
finitionem omnem in principia sua, ex quibus
confluxit, resolventium, datæ hujus definitio-
nis membra, de quibus coaluit, sigillatim exi-
menda veniunt, & primum nobis à capite or-
diendum, estq; hoc *Definitum*, quod partibus
constat plerumq; tribus, Etymologias, Homo-
nymias, & Synonymias, quarum anatomia
perficietur principio, & reliqua tum perse-
quenda per membra: quod Sectionis & relo-
lutionis nostræ negotium, deinde *Definitio ipsa*,
genus pluribus commune, & differentiam, il-
lam sibi Speciem, suis continens recessibus,
excipiet.

§. IV.

Quantum igitur ad ipsius ὀνοματολογίας,
seu *Definiti* vocem attinet, eam, ceu minus la-
tinam, barbarem, veteribus ignotam & Lat-
initatis municipio minimè dignam exagitare
Vorstium novi, & Vassium lib. i. de vitiis ser-
monis,

monis cap. 16. citat Faber in suo Lexico idem facere; Lipsium tamen ipsa usum in Epistolis idem asserit. Dictionarium vero Lincopense, sententiam hanc Ciceronis ore alicubi prolatam: *Gratitudo mater est virtutum omnium,* testatur. Et præterea.

- - - - Usus

*Quem penes arbitrium est, Eius Norma
loquendi*

vid. n.

70. 199.
Ac. Ap.
§. 9.

in tantum invaluit, in Philosophia præp-
mis, ut voces latinas, veterum seculo ignotas,
jam in honore habeat. Eleærum & clarum
sermonis genus amans Orator, quoq; invete-
rata illa verba, improbat & rejicit, nova ve-
ro, velut scitiora, cum judicio regenerat &
in civitatem suam, cautè tamen adsciscit; Lau-
titiarum & ornatum illud Eloquentiæ os, ra-
rius, tales nuper progenitas voculas amat; ni-
si res, nostro ævo, ingenio & industria huma-
na natas, Auditoribus persuadendo comme-
moret. Exinde & Oratorum præcepta sunt,
& de Novatis & de Antiquatis vocabulis. Sed
Philosophia etiam hodiè generat, & genitas ut
nummos certis temporibus valentes, acceptat,
easq; adeo sum æquibetidas typos utilissimos du-
cit. Quamvis itaq; Ciceronis tempore, ser-
mone Romano usq; florente, non adeo certò

8 constet, à quoquam Auctore Vocem hanc usurpatam, peregrinitatem tamen facile interea tot seculis revolutis exuisse, & hoc Vocabulum censendum, cum Usus, optimus ac præstantissimus loquendi sit Magister. Et insuper,

*Stulta bac invidia est, cui cuncta recen-
tia fordan,*

*Invida stultitia est, cui nova sola pla-
cent.*

§. V.

Definiti seu gratitudinis voce in pomætria lingvæ Romanæ acceptâ, ad Etymon vocis est tendendum, quæ à Nomine Adjectivo gratus, a, um, descendit, & is dicitar gratus, qui memor est beneficiorum, illorumque relationi honestè studet, & etiam decenter retribuit. Est ergo gratitudo abstractum, à voce concreta gratus: Sed Neutrum gratum absolute, denotat acceptum atq; jucundum, ut

Vitg. *Gratior est pulchro veniens è corpore
virtus.*

Apud Terent. Eun. 3. 1. 6. & Heaut. 2. 2. 21. pro eo quod nobis gratiam apud alios patit conciliatq; vocula hæc accipi videtur.

§. VI.

Varia definiti hujus acceprio, ut in confucium Gratatur, monet Methodus; quæ vel Pro-

ptia

pria vel *impropria*. Priori & proprio modo,
ubi intelligitur, accipitur vel pro agnitione be- 1.
neficiorum: veluti cum dicimus, grato aliquid
sovere in pectore. dicitur aliter Latinis, ha-
bere gratiam: vel pro eorundem predicatione, 2.
ceu amamus dicere; verbis animoq; grato ali-
quem prosequi; aliter, agere gratias loquuntur
Romani. *Vel pro ipso opere*, quando in ipsa 3.
 $\alpha \kappa \mu \eta$ est constituta gratitudo, inq, retribu-
tione consistit, auditq; Romanis, referre gra-
tiam, atq; hæc, quam & acceptiones duæ pri-
ores, eò est gratiæ, quo magis voluntaria,
præsertim illa, quæ ultronea apparet, bis gra-
ta meritò salutatur, juxta illud:

Ausonijs Gratia que tarda est, ingrata est:

Gratia namq; non nimis properat

Dum fieri properat, gratia grata magis.

Impropriè autem virtus hæc, sicut & cæteræ
animalibus attribuuntur brutis, de quorum
gratitudine etiam historiæ non pœna refe-
runt. Et siquidem Nominale tertium, Sy-
nonymie, non adeo sit frequentata, nisi mavis
gratiam vocitare, sc. Græcè $\chi \acute{a}ρις$, ad Realia
accelerandum.

§. VII.

Exensis ita pro debito illis, quæ ad $\circ\pi\mu\alpha-$
 $\gamma\delta\lambda\omega\gamma\lambda\sigma$ evolutionem faciunt, progrediendum

ulterius, ad ea, quæ περιγραφολογία expeditam dant, quam pro instituto, generis & differentiæ enucleatione, me obtenturum spero. Dicatum superius §. 2. Ubi definiti hujus, Definitio erat data, quod conceptus ille convenientiat, vel genus sit virtus, & quidem moralis. Gratitudinem esse virtutem, qui audet negare, ingratitudinis carbone, non injuria notandus ille; quippe gratitudo quoq; talis est habitus animi, quo homo & bonus est, & munus suum cum laude perficit. Moralis autem præterea, ut vocetur habitus, dispalescit inde, quia & hæc virtus, in ~~accipere~~ seu electione, non minus ac virtutes morales reliqua, consistit, moresq; in vita hominum ornat, affectumq; benefactoribus debitum, dirigit, inq; ~~mediocritate~~ tenet; Atq; sic est, non postrema mediorum, quo ad finem, civilitatem felicem, perducimur.

§. VIII.

Succedit tandem, paragrapho hoc octavo; inspiciendus conceptus inconvenientiæ, seu differentia specifica, virtuti huic, pariter ac cœteris, rebusq; omnibus aliis, suum largitur esse, eamq; ab aliis, virtutum speciebus distinguat; quæ petita est i. ab *objeto interno* beneficiis scilicet acceptis, inq; nos, nostrumque proxim

proximum, collatis 2. *externo* ipsis benefacto-
ribus, Deo, Patriâ, parentibus, ipraceptoribus
&c. à quibus beneficiis sumus affecti & cumu-
lati. 3. ab *adjuncto modo declarationis*, qui
instar scalæ, menti sese offert nostræ, tresq; in
se complectitur gradus; videlicet accepto-
rum beneficiorum *agnitionem*, velut gra-
dum primum; *laudationem*, eeu secundum;
& *compensationem*, sicuti summum. Qui gra-
dus, etiam finem involvere videntur.

S. IX.

Atq; sic ut spero, declarata definitione, quâ
ductrice, totum negotium, erat peragendum,
jam memet protinus ad unius alteriusve quæ-
stionis veritatem indagandam properabo, quæ
materiam disputationis hujus, paucioribus hic
delineatam, adhuc pluribus manifestiore red-
dent. Quare simplici illas quoq; appendam
fili.

QUÆSTIO PRIMA.

An de Gratitudine, in hac Philosophia parte,
quò totus hic spectat discursus, agen-
dum?

R E S P.

Pars hæc Philosophiæ, quæ Practicæ nomine
venit, tota, vitam hominis universam, pru-
dentiâ dicit, hominæq; quæ bonis moribus
est: *fini terro. infer.*

informandus, pro objecto suo adæquato, totali & primario agnoscit, ejusdemq; intellectum, voluntatem, affectus & actiones omnes, pro inadæquatis, partialibus & secundariis acceptat objectis. Mediis, quibus hic virtutum Oceanus transandus est, utitur virtutibus, quo vel sic, ad gloriam Dei, & decus suum, natus homo, civiliter beatus foret. Et ita in terreno hoc Deo regendo, atq; corrigendo, virtuteque quavis exornando, omnis hujus disciplinæ apparatus immoratur. Quocirca, quandoquidem, universum virtutis chorū, pro medio fiacm potiendo, sibi vendicat Ethicus, etiam hanc speciem quæ Gratitudo dicitur, eo dignabitur honore tamdiu, quam, è virtutum numero, DEæ hujus auctor, eam proscribere valebit. Præterea, hæc sola talis est virtus thusq; tale, quod Deus ille Israel, ab hominibus omnibus, pro beneficiis suis innumeris, præ hecatombis taurorum, exegerat semper, & etiamnum hodie unice exigit. Imo poenas infligit ingratiss horrendas, hoc exercere qui intermittunt, velut testis est scriptura, & experientia, eventuum magistra, passim. Sine gratitudine narraq;, nec thus, nec myrrha, DEo placent. Hinc altaria & templa, locos illos publicos, magno quoq; sumptu, erexerunt, quo huic

450:
15.

huius virtuti D^O persolvendæ, universi simul vacarent. Tandem in tenebris vagantes Ethnici crediderunt, virtutem hanc Diis suis fore gratam ut videre est ex versib. Ovidii.

Ut defint vires tamen est laudanda voluntas,

Hac ego contentos anguor esse DEOS;
Hac facit ut veniat pauper quoque gratus
ad aras,

Et placeat cæso non minus agna bove.

Insuper, quovis malo dignum judicarunt illum, qui ingratitudinis vitio esset nötatus.
Quid? homine ingrato nil pejus terra creat.
Et dixeris maledicta cuncta, cum ingratum hominem dixeris. Ergo Genus & Species conuenienter in eadem disciplina traduntur.

SECUNDA QUÆSTIO.

An gratiarum actio sit ad plus dandum invitatio?

R E S P.

Probat id, cum exemplum Dei Patis nostri munificentissimi, qui gratis semper ulteriorem gratiam rependere sivevit, pluribus illos ornando beneficiis, quam unquam expectarunt, ut videre licet in Salomone, petente sapientiam, cui insuper divitias adjecit; In Ieo profo

1 R³

3: 9

2 Par.

N: 2

Luc. 17.
49.

proso Samaritano, solo ex novem, cum gratiâ revertente, cui Salvator noster præter immunitatem corporis, animæ quoq; delebat nævos. *Tum hominum:* Ita quippe, cum ingenio comparatum est humano, quod beneficiorum relationem, ubi gratiarum actione quoq;, ab illicis præcipue, qui opere ipso, non pares sunt sufficiente, satisfactam autem, ut liberalitatem etiam porro, absq; *Syllogisme*, non desistat exercere. Quocirca Lipsius alicubi: *In beneficio*, non ut in pecunie redditione quarere opus est us solvas; *Sed agnitione & grato animo.* Hinc Ergo & natum dicitur; gratia gratiam parit.

TERTIA QUÆSTIO.

Anne vero illis, qui dolosa & insidiosa manus

exhibent beneficia exhibent gratiae debeat? *Vt*
beneficia exhibent gratiae debeat? *Vt*
Res p. t. attendant. *Vt*
hunc ut vel finis beneficia habet nos gratias. *Vt*

*A*ceptissima semper munera sunt, authorum
quæ pretiosa facit. Quid ergo sentendum de ista hominum turba, quæ beneficos se faciunt largissimos proximum quo desperdant suum; ut Saul Rex Israel & Juda, quò Davidem deciperet, auptias filiæ spopondit, dotemq; aliam quam centum præputia Allophylorum, se poscere negavit, ut vel sic pericule prosti-
tutum

Sam.
18:17
§71.

tutum, de medio tolleret. De ejusmodi be-
neficiis non immerito dicitur:

Altera fert lapidem manus, fere altera panem.

Plant.

Tales benefactores & talium exigitur dampna,
dicuntur & sunt aduersa, propterea quoque
nullo gratitudinis pretio, in *Schola carnis* di-
gni habentur, ceu neq; sunt; Siquidem San-
ctum vetat dari canibus Scriptura; vetat pa-
riter, virtutem vitio honores facere, ratio,
ne maleficio benefici offeratur debitum. Fi-
nis benefaciendi intentionis & honestas, hic exu-
lat, quæ virtuti huic formale, sicut & coeteris
largitur, quo hic animus in totum caret. Quo-
circa cum hæc benefacientium lerna, saum au-
cupetur commodum, fœneratores sunt potius,
quorum beneficia mera sunt maleficia. Ma-
teriale quidem in taliter affecto beneficio se o-
stentat, quod cadaver quoddam, anima desti-
tutum sentiendum. Verum *Schola Spiritus*
suis quoq; maleficiis & hostibus, gratias debe-
ri ait, imò benefacere omnibus imperat. Ergo
beneficium acerbè datum lapidosus panis est.

Mat 7:6.

Phm.

*Hymne 20
versus 10
lxx 6:*

23:

Surc.

Sed bonitas, integritas

Multiplicat Doni gravitas, authoris ho-
norem,

Et Majestatem res data dantis habet.

I: ab homine d: Quar-

QUARTA QUÆSTIO.

Numne beneficio affectus, statim reddere tenetur?

R E S P. rationis

Vind. p. 787. 127. 12.

Sicut omnis planè virtus in medio sita est, i.
 & hæc. Et quo cuncta decenter fiant eni
 cumstantiæ probè attendendæ, utpote, subje
 ctorum, quod etenim promptiori animo no
 affecit beneficio, ei & majores deferendæ sun
 gratiæ. Quantitas, scilicet merito aqui
 valens, ne in simulationem aut ostentationem
 abeat nimetas. Ut, cum quis beneficium
 exercere volens, thalerum alicui, tanquam fi
 gnum animi benevoli erogaret, thaleris de
 cem vicissim rependeretur, annon isthæc com
 memoratio beneficii, exprobatio esset, ut lo
 quitur Comicus. Et uti excedere, ita & defi
 cere transgredi est, quocirca ne & defectus sen
 tiatur oppidò curandum. Similiter quoquā
 circumstantia, quando, probè notanda, ter
 pestivè etenim dandum, quia virtutis præscri
 ptum requirit certam temporis lociq; circum
 stantiam, benefactori honestam & benefici
 ario gratam. Superbiæ affine videtur, cum
 quis mox ac beneficium accepit, compensan
 do quasi removet. Qui enim festinas redde
 re inquit Seneca lib. 4. de Benef. non haber

obj. Actio moralis & majori animi
 proposita est慷慨性, Atq; op
 ponenda beneficium compunctione soli est
 l. & limitando act. mor. etc. et fr
 ei de virtutib; p[ro]p[ri]etate ordinata.

animum gnti hominis; sed debitoris, Tunc breviter dicam pergit idem, qui nimis citò cupit solvere invitum debet, & qui invitum debet ingratus est. Affectu tamen nihilo secius, ut-pote, beneficium agnoscendo, verbisq; gratias agendo debitum suum pendere potest & debet, occasionem vero commodam expectabit, quā & ipso effectu, pretium refundere queat. Atq; sic, qui memor est beneficii, solus ille abundē accipit. Ergo, quoniam non potest fieri id quod vis, id velis, quod possis.

QUINTA QUÆSTIO.

*Numnam illi qui ampliora contulit beneficia,
gratiæ debeantur majores, quam ipse qui
exigua?* R E S P.

Magnum sane inter hosce benefactores vide-tur, & est discrimen, nisi rectus & justitiæ amans liti accedat arbiter. Quippe illi, qui abundantι & diviti, nos cumulavit beneficio, magnæ extra omnem dubitationis aleam, de-bentur grates, hâc tamen cum cautelâ, si mu-nus vel donum concomitata est anima ejus-dem, sin illâ destituta est, exanimeq; ad nos devenit, exiguum, aut rectius nullum, taliter beneficij iure Ethico debetur correspondens gratiarum præmium. Beneficium equidem laudabile & bonum, intelligimus solum illud,

B

quod

quod suâ gaudet vitâ, quaq; mediante est, & suo
in circulo vitales trahit Spiritus. Datum
namque vel *τὰ χρηματά*, per se, nec bona sunt,
præter bonitatem illam Metaphysicam, nec
mala quisquam sine justa causa scil. formæ,
partis optimæ absentia, confessum dixerit. Ani-
mus ergo solus, qui rector est omniū virtu-
tum, est ille, qui parua extollit formalitatemq;
largitur; magna & in pretio habita, dehone-
stat. Hinc Lipsius cent. i. Epist. 4. *Animum*
in beneficiis spectemus, nec pretium ijs unquam
ā se faciamus, sed ab affectu. Atq; ita, hæc
virtus, de quâ tantopere solliciti hic sumus,
suam formalitatem vendicat sibi, ex eodem
fonte, ac reliquo iste humani generis, orna-
mentorum chorus. Quibus sic prælibatis,
obtineri potest, quid super hæc quæstiuncula
tenendum. Proinde & eam, sic credo aliquo
modo fore planicrem. Is qui, beneficia in
nos impendit, licet exigua, animo prompto, be-
nigno & benevolo tamen, ei equidem reponen-
dæ grates haud minores; verum beneficio ad
minimum si unquam penes nos situm est pa-
res. Illi vero, qui et si vel ampla contulerit
animo superbo, ambitioso ac ostentationis ple-
no, huic non secius quam iniquo creditori
suum politice abiq; uiura gratitudinis remeti-
endum

endum, aut plane non acceptandum, si effectus iniquus, bene adeò nobis sit cognitus, nisi in extremo quis constitutus sit periculo, (necessitas etenim caret legibus) Et tunc valet; abs quovis homine cum opus est beneficium accipere gaudias. Non ergo quanta queq; sint; sed à qualidentur, perspicieendum. Senec.lib. i.c. 9. cum animus plus, quam thesaurus operetur.

QUÆSTIO SEXTA.

Sufficit ne ergo solum velle, cum isthac in hoc negotio regnum possideat?

R E S P.

Non incommodè, hic videtur usurpari posse, vulgatum hoc: *Accidentis esse, est insesse.* Quapropter cum velle vel voluntas sit accidens, inhærens subjecto Animæ, debet itaque se manifestare, si sub aliquam censuram Ethicam imprimis veniet, cum ex suo effectu, vel bonitas, vel malitia, causæ, Philosopho Practico est æstimanda. Illam autem, cum benefactori notam dare debet, siat oportet per aliquam rem, vel materialēm nempe χρημάτων; vel materiali proximam seu signis facti, donis & officiis, seu signis voluntatis, ut sunt vota & preces, pro salute benefactoris, officiorum item nostrorum oblatio. Non enim satis est,

B 2

jucund-

jucundam accepti beneficij memoriam intus in se conservare, nisi & illa in apricum profiliat signis modo dictis, quo lucerna nostra luceat benefactori. Velle quidem est ens, per se perfectum, quia forma est rei, & positâ formâ, ponitur res ipsa in suo esse. Verum, sicut materia etiam est una causarum internarum rem intrinsecè constituentium, sine quâ nullo modo, absolutum erit ens aliquod: ita multo minus, in totum perfecta est res aliqua, absq; forma, quæ materiam informabit. Esto exemplu: Anima humana est ens perfectum in se & suo genere, nec opus habet corporis aut suarum facultatum perfectione, attamen, mediante corpore organico, in hac infirmitate, quamdiu illud circumfert, videt, audit, tangit &c. in que illo, per facultates suas intellectivam, intelligit, & volitivam vult &c. Haud absimili ratione, beneficentiae affectum censemus mortuum, nisi in suo vel materiali *τῷς χρήμασι*, vel re materiali proxima, signis puta voluntatis sese exerat, ad testificandam beneficentiam sibi praestitam. Vix namq; quisquam tam extreme pauper inquiri, inquisitusq; inveniri potest, qui nō, vel tantillo, voto vel precibus Benefactori suo, hisce indigenti, subvenire possit. v.g. ponatur, vel projiciatur aliquis hominum, tam infame

simæ fortis, in tantâq; extremitate fuisse, vel ho-
 die etiamnum esse, qui nec hili vel pili possessor
 fuerat, hunc tamen profectò, non æquus, aude-
 bis inficiari alicui gratum posse esse, quia con-
 siliis & callidissimis pro re nata inventis, quæ
 celeriter cum opus est reperit, profuit, grati-
 amq; benefactori suo rependit. Nam hujus
 prudentia, pietas, preces; illius castitas, pars-
 monia, affabilitas, istius taciturnitas, verecun-
 dia, promovendi studium, utut supellectile te-
 nujorum, aut planè nullorum, plus nobis lo-
 co, prodesse credimus, quam magnatum, pa-
 rentum, fratum, vicinorum ad unum omnium,
 ingens illa massa atq; moles avri, etsi liberalis-
 sime elargiri velint. Non ergo, male quis dixerit,
 tales virtutes seu actiones ex illis manantes pe-
 cuniarum vel *χρημάτων*, quæ alias suo pos-
 sessori materia sunt beneficii, induere naturam,
 cum longè magis, non raro præcellant, in gra-
 tia referenda. Quis itaq; unquam, tam paupe-
 res virtuti litantes, audivit vel vidit, qui non vel
 nominatarum unâ, vel aliis, ex eâdem classe præ-
 ditus fuerit? Hoc dato, minimè difficile erit, ex
 hisce se expedire tricis. Ille namq; qui salutari
 suo consilio, tibi prodesse ex animo cupit, au-
 dax es, si ipsi velle denegas; nec ipsum posse vel
 effectum illi perneges, siquidem jam profuerit;

Si itaq; , effectu etiam miserimus & homo sine omni re, tibi succurrere valuit, ecur illum materiam beneficij possidere abneget? Ergo & affectu & effectu quisq; & potest, & debet Benefactori suo gratificari.

QUÆSTIO SEPTIMA.

An autem fidelibus Preceptoribus gratiae merito aequales reponi queant?

R E S P.

Maxime eximium, omnium iudicio est beneficium illius, qui de ruderibus collapsis & in totum fermè deplanatis, quid magnifici, valet excitare. Quanti quæsa Medicorum astimantur molestiæ, & merito id quidem, cum pharmacis suis, jam cæcutientibus impedimenta visus; surdastris, auditus; coeterorumq; membrorum nervationes de corpore illo terreno, virtiorum organo, aufugant? Hinc & debitus illis est præstandus & honos & pretium. nam, qui lucernâ eget, infundet ei oleum. Annon excellentera sunt bona illa, quæ indecessa docentium restaurantur corâ, artium ingenuarum instillatione (quæ emolliunt mores, nec sinunt esse feroci) in animum hominis, Sacratum corporis unicum, imbuuntur. Per hæc quippe, culturam pura artium & Philosophiæ, intelle-

ctus

Etus depellitur cœcitas; infunditur lux sapientiæ; voluntatis coëcetur pravitas, virtutumq;
 temperatur sale, eò, quò ferocire definiat & appetitum hauriat frugi, utq; sic tandem affectus
 eo usq; inordinatè furans, lubens, colla subdat
 virtutum jugo, ritèq; se gerat ultrò. Imo, per
 hanc messem, & nullam aliam, integratè, unde
 per primævorum casum, *Homo*, illud anima-
 um miserrimum, fortunæq; jam factus ludibri-
 um, exciderat, proximius accedit; ut pro cœco,
 oculatus: stulto, sapiens: perverso, Taxjōs
 incedens salutetur. Tantâ itaq; dignitate, ex-
 cellentiâ & Majestate, ingenium discens, cum
 ornat sedulitas præceptoris, quid unquam ex
 hisce fluxis, caducis, fortunæq; casibus obnoxiis
 rebus, pro tantis incorruptilibus & nullis in-
 stabilitatis lusibus subjectis thesauris, offerri da-
 rive potest, quæ tantum beneficium, condigno
 præmio æquare valebit? liquecit in hoc punto,
 margaritarum pretium; sordet auri rubedo;
 flocci est argenti candor. Unde Aristoteles,
 haud injuria, suo seculo, hoc negavit, quod nec
 hodie, cum cuncta in pejus ruant, ratio conce-
 dit. Quocirca & Alexander, ille orbis Domi-
 tor, interrogatus, utrum Parenti Philippo, an
 Præceptoris Aristoteli, plus deberet? respondit:
 Præceptoris, adiungens causam, à patre quidem

se accepisse esse; à praeceptorе vero benè esse, intelligens citra dubium, illam sapientiæ humanae excellentiam, beneque; vivendi rationem quā imbutus fuerat à Praeceptorе. Cum doctrinæ & morum civiliū monitoribus, nullo merito condignæ, inveniri queant dicita, quos credere fas est, in hac Schematum tabernā, dari thesauros, quibus Spiritualium doctores, pro debito remunerari possunt! Praeceptoribus Ergo, secundum parentes æratem plurimum debeamus.

QUÆSTIO OCTAVA.

Quid de illorum Beneficijs tenendum, qui laudum blandimentis inducti, Beneficentiam exercent?

R E S P.

Actiones distingvuntur finibus sonat tritum; aquocirca cum actio ex taliter affecto fluens animo, mera sit æmulatio laudis, nec fiet per se; sed propter aliud videlicet praemii expectationem famæque; celebritatem, taleque; beneficium, quod praemii ergo exercetur, neque; venit spontanea, excidit idcirco jure choro virtutum; Quippe quæ, formalitatis suæ naufragium fecit miserè. Proinde elegantè Epictetus: *Sicut sol preces & blandimenta non expectat ut oriatur;* Sed Spontè surgit: sic tu nec plausus, expecta,
neg

nec laudes ut benefacias; sed sponte benefac,
Et pariter ut Sol, omnibus eris gratus. Ergo qui
virtutis veræ gloriā petit, animo laudari ma-
gis quam voce volet.

QUÆSTIO NONA.

Numquid autem virtus hac non sicut ac alia,
suos coronet cultores?

R E S P.

Siquidem actionum nostrarum quarūvis cer-
tus semper est præfixus finis, certa præstitura
meta. Quare quoq; cum omni studio, virtuti-
bus quibusvis incumbimus, bonitate scopi mo-
ei, ut sic aliquam tandem, ex quovis genere fo-
liorum ejus, corollam capiti annexamus no-
stro, aliás frustraneus labor foret omnis, atque
semitam hanc asperam ad DÆ hujus thronum
Divinum ducentem, fassa pellesti opinione, ini-
re, omnes & vi, illius satellites, persuasi fuissent,
meriq; inanes præmiorum crepitus, ad atdua
tendentium auribus, adhuc tinnirent. Ut nam-
que pietatis virgulto vireret pius; justitiae fertu-
loret justus, sicq; deinceps, unus unum, aliis
aliua, ex hoc Phænicum horto possidet ramu-
lum, modo viridarium hocce vel inspexisse di-
cendus erit. Pariter quoq; DÆ nostræ Grati-
tudinis gemma nitet vertex grata. Frustra
squidem foret, universa γράσις seu contem-

B 5

platio

Patio nostra, vanumq; potius titulum, umbrāque nominis Philosophi Ethici, gereremus, ni & actio conveniat nomini. Ex hoc honestatis prato, itaq; flores, cum carpimus quosvis omnes, haud intermittamus, illud fragrans Gratitudinis folium, quod etiam felicitatis nostrae civilis patet, gratum & D̄eo & probis quibusvis reddit. Ergo virtutem omnem Sponte sequitur suum decus.

Atq; , cum per curtam ex omni parte superbilem, librorum, χειροτάτων, ingenij divitias, & curas perplurimas alias, quæ me diverse non exiguo tempore traxerunt, non licet ulterius progredi, heic moneor subsistere, coronidemq; hisce pagellis imponere, quam quoque meritò erigo talem:

Prater virtutem nihil immortale tenemus,
Mens manet & vireus, en mortis etera sunt.
Sis pius imprimis: nam cum vincamur in omni
Munere, sola Deos aequal clementia nobis.

(Nemo malg felix, heic omnia sunt sua cunctis.)
Ing; DEum justus, patriam charosq; parentes,
Sic grates referes dignas & premia solves,
Grata tibi venient quā non sperabis in horo.
Hic mea Musa filet, pergis quid carpere?

Tantum!

31
AΞΙΩ ΙΝΔΡΕΝΙΟΣ ὑμῆς μεγάλης τε
ἐπαίνου.

Οὐλβιώ ΙΝΔΡΕΝΙΟΣ Σοφίσου τ^α
Αρετῆς μεγίστη.
αὐτοσχεδίαση, καὶ ἀλήθειαν δὲ,
όμολογεῖ

SIMON PAULINUS,

Pereximie Dn. RESPONDENS CANDI-
DATE, Amice honorande.

Rem facis εἰ nomine officioque tuo, εἰorum
quorum interest, expectatione dignam,
quod anno fere spatio ab Academica semotus
societate, rationem iniurias plane commenda-
bilem de honorib^z Magisterii publice εἰ cum ap-
plausu consequendis. Non erat tibi satis ex-
aminibus consuetis industriam in re literaria
adhibitam Amplissimis Patribus Academicis
probatam dare, verum etiam de imponendo
eidem fastigio seu titulo honoris, solicite cogi-
care, atq^z id decenti εἰ legitima via, nempe

ex ore Promotoris ordinarii Magistrum Phi-
losophiae solenniter pronunciari. In quo lon-
ge dissensisti ab iis, qui editis quidem diligen-
tiae speciminibus laudandis, sine prægnantië
fontica causa ulla, tanquam triumphatores immo-
deste gloriosi Preceptoribus & commilitonib⁹ lō-
gissima dicunt vale, atq^e ab infima plebecula
nomen, jura & honores Magisterii vel imperiose
extorquēt vel miserabiliter emendicant, hoc u-
num existimantes palmariu, quod sine sum-
ptu eadem ac reliqui fruuntur prærogativa.
Quod num recte vel secus fiat, judicium esto
penes eos, qui perversum & intolerabilem
buncce morem valebunt optato infringere.
Ego tantum tuos laudo conatus, quod aliter
affectus tuiori semita tibi prospectum volue-
ris, studia tua committens illis promovenda,
apud quos in pretio habentur literæ earumq;
cultores indefessi, à quibus post DEUM &
Serenissimam Regiam Majestatem aliquid so-
latii & compensationis pro exhaustis mole-
stiis unice prestolamur. Vale.

ANDREAS HENRICIUS.

AD

Ad VIRUM,
Reverendum & Perexium,
DN. ANDREAM IN DRENİUM,
Sanioris Philosophiae Candidatum optimè
meritum, Fautorem & Amicum
jam à parvis conjunctissimum, pro
Gradu Magisterii egregiè disse-
rentem,

Tenui p[ro]p[ter]e:

Gratulor ergo tibi Respondens Candide
corde,
Quod vigilando tibi studiis tandem peperisti
Divitias & opes tales nummosq[ue], coruscos,
Qui possunt salvi cum possessore natare,
Insimul extremæ mortales conditionis
Exaltare valent, de cæno ad culmen honoris.
Id satis attestatur enim meditatio præsens,
Quam verbis scripsit rerum certe phaleratis,
Quomodo terrigeni possunt hominiq[ue] Deoq[ue]
Dum vivant vigeant, dignas persolvere grates,
Et memori gratum cito pectus reddere mente.
Propterea capiti dantur modo laurea serta,
Dona brabeja simul, tum nomen, mitra Ma-
gisteri,
Cum sociâ vita, quæ lecti dulce levamen.
Hec multis votis prolixæ cuncta dovebit!

GIUSTAVUS GEORGII

Eτι μὴ ἡ ἀρετὴ πάντων τὸν ἀγαθῶν, καὶ
 εἰ αὐχὴ καὶ ἀιτία, πακῶν δὲ Φάρμακον,
 ἐντυχίας τε θησαυρὸς ὁ ἀδαπάνητος ἄπαντα
 γε τὰ πλάσματα καὶ εὐκίνητά ἔστι, μέρην δὲ ἀρε-
 τῆς ἀμετακίνητος, ἵπες τῇ μηδεμίᾳ βίσας ἀθε-
 νᾶς, ἐν χειροσίᾳ, ἥσυχος Διακένει, ἐν σκότει
 πλειλάμπει, σκιβληθεῖσι οὐ πᾶν τὴν Φυγαδεῖαν,
 φέμεις μάρτιοι, ἐν τε τῇ πατρίδι περιέχεται, Διά-
 παντὸς δὲ Βίου ἐπανυγάλλεται μή σπλαντίσεις
 σπλαγχνίσται. Αὐτῷ τε πάντινον ἀγαθὰ περί-
 καται, ὃς ἡ ἀρετὴ πάρεστι. Σὺ ἀσπύτως, ἀδελ-
 φέ με ἀγαπῶτε, δότο της τῷ φύγρῳ χρυσῆς
 ἀρετῆς, περὶ Διατελεθῆς ὑλῆς, τὴν Εὐγνωμο-
 σύνην σοι ἐξελέξω, ἥπερ καὶ τῷ Θεῷ καὶ ἀν-
 θρώποις εὐχάριστος. Προσπλῶς γε φαὶ ἀς
 θεῖαι, ταύτην τὴν ἀρετὴν ἐπαινεῖσθι, πολλάκις
 τε εὐχαριστεῖν τῷ Θεῷ, περὶ εὐεργεσιῶν αὐτοῦ,
 πολλακαλλιστικῆματος, εὐχαρίστινος μήδος δωρήματα
 περιθεῖσιν, ἀχαριστοῖς δὲ, πιμωρήματα ἐπιγ-
 γέλλεσσιν. ἀντὴ καὶ μὴν ἡ Φύσις, τοις ἀχαρ-
 ίσταις, ὡστε, τὰ περιτωδεύματα μισεῖ. ἐμὲ διό-
 τορ διάστοι αἰδελφέ με σεβαστὴ πολλὴ ἐνδα-
 μηνίαν εὐχεωδῶι, οὐα, εἰ Θεοῖς, οἵτις, σπουτὸν Θαυ-
 μασίως ὅχτως, ἀπ' αὐτῶν σπιργάνων ὡφέ-
 λησε, θελήσῃ περισσότερον εὐλογεῖν, οὐα ὀιστα-

δαι σὺ, ἐν τε Θεμελιωρίᾳ, ὅππι τὴν τὸ Θεό
δοξαν, τῆς ἐκκλησίας πατέρος τε ὁ φέλειαν
σαυτῷ γε κόσμημα, Φέρωντα. Οἱ Θεοὶ εὐχῆς
μη εἰδάνεσσον.

οἱ Φιλάδελφοι Φιλαδελφίᾳ ἔγειψε
E. INDRENIUS Biörnbarg:

Siquaquam probitas, mens vero grata reli-
qvit

Cultores paucos raraq; regna tenet;
Fatiferos mores, quos pluto duxit in orbem,

Ebadens propere ac ardua castra petens,
Sectantur nimium mortales ordine cuncti;

Quos decuit Dominum rite timere Deum.
Idcirco male nunc hominum genus errat in
antris,

Factori bona dans munera bis stygia.

INDRENIUS ast animi memoris descriptio docta
Exponit genium, gens studiosa sona

Quas meruit laudes, venerandaq; concio Patrū

Ingenua specta fronte favoris opes.

Postulat officium proprium sic claudere voto:

Mox decoret nomen turba novena tuum!

GREG. ARCTOPOLITANUS.

Inge-

Ingenium coluisse suum, non ultima
laus est,

Namque mori doctum, sedula Musa vetat;
Est virtutis opus didicisse fideliter artes,

Non moritur virtus, sed vige*t* illadiu.
Pergito ceu pergis natura promptus e*st*
arte,

Sis pariter cinctus sedulitate gravi,
Sic te felicem demum mea musa precatur.
Sic te Palladia cinget Apollo coma!

Profundiore affectu applau^{debat}
lubens meritoque

GREGORIUS ARCTOPOLITANUS,

GREGORII FILIUS.

